

תל-אביב נואר, בעריכת אתגר קרת ואסף גברון, זמורה ביתן 2014, 256 עמ'

של יואב כ"ן, אלכס אפשטיין, גיא עד, ושני עורכי הספר, אתגר קרת ואסף גברון, ניתן למצוא מבט על תיירות הפשע בדרום תל אביב, שלא מצליחה להפגיש את הנקי עם המלוכלך בלי להתלכלך בעצמה, מפגש עם המוות, שחוסך במילים ורק נוכח, כאן מצליח אפשטיין בסיפורו "מוות בפיגמה" להפגיש את השגרה המוכרת לכל תושב עיר גדולה, שוב, עם המקומיות, עם ממנטו מודי שייחודי לכאן. התנגשות חזיתית בין איש גדל"ן המרוקן דירות מתים, אלמנה טרייה, ובנה שאינו מוצא את עצמו אחרי טיול

ההיה צובלפלאן או נחלם, מלווה הוא את המעבר אל הברירות בדירה ברחוב ארבע ארצות. לביא תדרה מפגיש בין ההווה לעבר, להווה שיכול היה להיות. במפגש, המקום זו על ציר הזמן בלבד, אחורה-קדימה, מהמזוי אל הרצוי, אל המצוי בחזרה, התנועה הזו בזמן מזכירה תנועה אחרת שעשה סופר אחר לפני למעלה ממאה שנים בספרו, שאו תורגם לעברית כ"תל אביב". "אל הגינה" משתמש בשני מרחבים מוכרים כסט למפגשים המתרחשים בו: מרחב ממשי ומרחב שאינו ממשי. גיבורת הסיפור היא טלפנית בסופרמרקט, ופגישתה דרך הטלפון היא המניעה את הסיפור לקראת המפגש הממשי. דרך הטלפון הוא קול, הוא נשמע, הוא נתון לפרשנות. בטלפון אין אחריות על האינטרפרטציה, ולא בכדי משמשת גינת לוינסקי כמרחב הממשי, המחייב.

החלק השני, "התנכריות", הוא האנטיזה של "מפגשים". הסיפור הפותח את החלק, "קליר ריסנט היסטורי" של גון בן-ארי, מתחיל בתיאור העולם של האיין-מפגש. המרחב הכי טוב לבחון את היעדר המפגש הוא המרחב הווירטואלי, האינטרנטי. במסווה של אינטימיות מתבצע ההיפך הגמור. מהאינטרנט מגיחה דמות מסתורית הרצה לעצב את ילדינו תכדינו, ועושה זאת תוך ניצול בדידותנו וכמיהתנו לייצר אמת עם אלה המקיפים ומקיפות אותנו ביומים, גם אם היא רק למראית עין. אם המפגש אפיין את יחסינו עם העבר בחלק "מפגשים", הרי שההתנכרות מאפיינת את יחסינו עם העתיד. כך אנחנו מתעכבים על האצת הדרות, על החוסר בשליטה על העתיד לבוא. לעומתו, כתב אנטוניו אונגר על ססוך בעולם התחתון היפואי, שהחל בעקבות מפגש והסתים בהתנכרות. סעידי קטאני מעגמי נדה למוות, ואנו עדים במהירות שיא לכל מפגשי הכמעט שמרכיבים את הסחרור הזה, שהמוות סופו. נואר, אבל גם יפו, שעוצרת את סיפור הפרוזורים האלים מהפיכתו ליותר מדי אוניברסלי ומנותק מאיתנו. ב"מעורבות", של סיליה בקינג, מצאתי את ההתנכרות הגדולה מכולן. ההיעדר המחולט של המפגש, הברירות. אשת דיפלומט זו, לכד בביתה יום אחרי יום, במדינה אחרת בכל מובן, ומחרן לביתה מחאה של אנשים, היא אינה מחאתה והם אינה אנשים, אך הם המוצא האחרון שלה אל קרבה. שמעון אדף מספר בהמשך ב"תל כביר" על מסע מדומיין בעקבות משורר מסותרי, ופורט בעדינות על המתח הגלוי בין תושבים מקומיים לאמנים ש"עוברים לכאן לאחרונה". את החלק חותם סיפורה של ג'וליה פרמנטו, "מי ילד טוב!" - על שתי נערות מקומיות שהתבגרותן בעולם הולך ומתנכר מבולבלת ומוליכה להתנגשויות בלתי נמנעות.

החלק האחרון הוא "גופות", והוא כמו הסינתזה של שני החלקים שלפניו. המפגש המנוכר בין סיפוריהם של

"מסכת שינה" הוא שמו של הסיפור הפותח את קובץ הסיפורים הקצרים **תל אביב נואר** שבעריכת אתגר קרת ואסף גברון. "מסכת שינה" היא התחפרשת של הלילה העירוני, ומאחוריה מסתתרות כל הסטיות, מתחבאים כל אלה שאינם רוצים או יכולים לצאת אל האור. להוציא אותם, להסיר את המסכה, פירושו ערבוב קודש בחול, שריטה בתקליט. הם שם כדי שאנחנו נוכל לחיות כאן. הם תופעות הלואי שמייצר היומים, התתר-מודע של השגרה, שנדחק ומתגנז אל הפינות, אל מאחורי המסכה. **תל אביב נואר** הוא חלק מסדרת ספרים המתפרסמת ברחבי העולם, סדרת "ערי נואר" של הוצאת אקאשיק הכוללת מספר רב של ספרים, ממספר רב של ערים ברחבי העולם, כמו "בוסטון נואר", "קופנהאגן נואר", דלהי הוואנה, הלסינקי, איסטנבול, ועכשיו - גם תל אביב, ועוד אחד שפורסם יחד איתו, טהראן. בעתיד, מובטח באתר ההוצאה, צפויה גם ירושלים להצטרף למדף. הספרים מתפרסמים פעם אחת בשפת כתביהם ופעם אחת באנגלית, וכאלה הם, פעם כך ופעם כך, מצד אחד מאוד מקומיים ומצד שני מציינים תמונה אוניברסלית. אף עיר לא המציאה את הסיטואציות המסופרות, אלא תפקידן לספק את התפאורה והקונטקסט. תל אביב היא המקומי, נואר הוא האוניברסלי. בעמוד הראשון תימצא מפה של העיר ועליה מסומנים מקומות ההתרחשות, והמפה הזו היא של תל אביב-יפו וגם של תל אביב-יפו באותו הזמן.

כמו הספר כולו, כך כל סיפור בתוכו משחק במגרש המתוח שבין כאן לכל מקום ובין עכשיו למאו ומעולם. ב"מסכת שינה" של גדי טאוב מסתבך בעל "עיתון", מעין עלון המפרסם מודעות שירותי ליווי עם אחת מלקוחותיו, המסובכת בעצמה בשוק האפור. הסיפור יכול היה להתרחש בכל עיר, הוא נואר, אלמלא תפאורתו לא היתה של חרדים, רוסים, וקצת צה"ל, והרי הוא לא רק נואר, הוא תל אביב נואר. גם השפה שבה משתמש טאוב, כמו כמה נוספים בקובץ, היא סלנג ישראלי מדובר. אין משפט בסיפור שנשמע מופרך לו היה נשמע ולא רק נקרא, והרי סלנג הוא תופעה מקומית מובהקת, קל הרבה יותר לתרגם שפה גבוהה על אופייה המדויק, מאשר את הסלנג החמקמק.

האוסף מחולק לשלוש קבוצות של סיפורים, שלושה חלקים: מפגשים, התנכריות וגופות. כל חלק מתאר פנים אחרות של האבסורד, עד לקבלת תמונה מלאה. "מפגשים", מגלם באמצעות ארבעה סיפורים קצרים, זה שכבר נידון כאן למעלה, "נשים" של מתן חרמוני, "הבלש שזלג הצידה בזמן" של לביא תדרה ו"אל הגינה" של דקלה קידה, את העוצמה הכרוכה במפגשים אקראיים המתאגרים את הזמן, את החלל, את המוכר והידוע. נחום צובלפלאן של מתן חרמוני הוא סובייקט מפגש שכזה למשל.

ארוך, קלב שנחרץ כדי לשמור על האיזון של הזוג שהוא בעליו, ועל מנת לשמור על הבלב הולכים ויוצאים הם מאיזון, ופענוח רצח בשרוה של מקומות בדיונוף ננטר. אני לא ידע מה ערך קריאתו של **תל אביב נואר** ללא ההיכרות עם תל אביב. בהחלט לא נמוך. אבל התמוגותם של שני האספקטים האלה, הכאן והבכל מקום, העכשיו והתמיד, התוהו והאנטיזה, שנחשפת לקורא המכיר את שניהם, מייצרת קובץ שנמשך אל עומק רב הרבה יותר משנגלה במבט ראשון, כמו תל אביב, כמו נואר. לקרוא בזמן סערה חורפית תל אביבית.

תומר דותן

מדיציה פואטית

ורדה לאורה בנט: שירים מן הגן הממשי, הוצאת גוונים 2014, 88 עמ'

בספרו De Civitate Dei (עיר האלוהים) קבע התיאולוג הנוצרי אורליוס אוגוסטינוס כי אף על פי שהסקסט ביסודו הוא ארצי, ניתן להעביר באמצעותו מהות שאינה ורבלית. הקריאה בטקסט (כתבי הקודש), לתפיסת אוגוסטינוס, מאפשרת לנפש האדם להתקרב אל אותו חלק לא מילולי (אמונה, אהבה, התקשרות עם האל), להרחיק עד לתודעות על-חושיות ורבות עוצמה שהאדם אינו מסוגל לחושן מאז חטאו הקדמון, חטא הגאווה, שהותירהו כבול לארציות ולתאוה. בספרה **שירים מן הגן הממשי** מתחברת המשוררת והאמנית ורדה לאורה בנט, בפשטות, כפי שהיא מעידה על עצמה ברבים משיריה, אל אותם חלקים בנפש שאינם מילוליים וסוחפת אחריה את הקורא אל תודעות שאליהן היא נחשפת בתהליך התמוגות/התחברות לטבע ולאווה.

לכל אורכו של הספר חושפת המשוררת את הקורא המודרני בן המאה העשרים ואחת, זה הארצי שבגנות דומים לו דיבר אוגוסטינוס, למרחבים חפים מסמנים מודרניים, עירוניים והומי אדם.